

دوره نهم تقدیمیہ

جلسہ ۱۶

صورت مشروح

مذاکرہ مجلس

(بدون مذاکرات اول از دستور)

۲ خرداد ۱۳۱۲ - ۲۸ عرم ۱۳۵۲

شماره مسلسل : ۵۹۰

قیمت اشتراک { سالانہ : داخلہ ۷۵ ریال ، خارجہ ۱۰۰ ریال } تک شماره : دو ریال

مطبعہ مجلس

۲ عمر ۱۳۵۲ (

اطلاع مشترکین محترم

بر حسب تصمیم هیات محترم راجعه مجلس شورای ملی برای اینکه
مجله صورت مشروح مذاکرات مجلس برای عموم مراجعه کنندگان
محترم جامع و مفیدتر باشد از آغاز همین دوره تقنینیه قوانین قضائی
مشوبه کمیسیون محترم عدلیه مجلس شورای ملی هم که جنبه رسمی و
قانونی دارد در مجله مذکور طبع و نشر میگردد که بطور کلی در آخر
همین گردش تقنینیه مجموعه از کلیه قوانین مشوب اعم از قضائی و غیر
قضائی در دسترس مشترکین محترم خواهد بود.

و نیز از آغاز همین دوره تقنینیه در قیمت اشتراک مجله تخفیف
داده شده و برای یکسال در داخله ۷۵ ریال و در خارجه ۱۰۰ ریال
مقرر گردیده است.

استخراج قط جنوب
- - غلم چاه

ل کردید (

بی (قرائت نمودند) # #

تواند اولین و کارکنان مدارس
عالی تر از دیپلم متوسطه باشد و
بیتوان کنفرانسی در مدارس
کرده اند از تاریخ ورود بخدمت
استخدام کنواری دانسته رتبه
ستخدام کنواری و ترفیبه که در
کنواری برای تعیین رتبه معمول
در یافت میدارند با شرط پرداخت
بت تعیین و تشخیص نموده جزو
ب دارد.

یات

عبارت (حاضر خدمت) حذف شود

۱۳۵۰

اتند نویسی و تحریر صورت مجلس

دریغی بی اجازه - ایدین - بود تابی - جیبی - طباطبائی بر و جردی - یونس آقاها بزرگده - موزر - قوام - همراز - حاج محمد ضابطیهانی - سکوند
در آمد گان بی اجازه - اذیان : علمچی - امدی - مرتضی قلیخان یان - امدادیاری - طهرانی

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز سه شنبه دوم خرداد ماه ۱۳۱۲ هـ (۲۸ محرم ۱۳۵۲)

فهرست مذاکرات

۲ (شور اول لایحه امتیاز استخراج نفت جنوب)
۱ (ولیم دستور چاپه به - ختم چاپه)

۱ (تصویب صورت مجلس)
۲ (بقیه شور لایحه نهم بودجه کل مملکتی از ماده ۲۲)

(مجلس يك ساعت و ربع قبل از ظهر برپاست آقای دادگر تشکیل گردید)

صورت مجلس روز یکشنبه سی و یکم اردیبهشت ماه را آقای وزید احمدی (منشی) قرائت نمودند هـ هـ

۱ - تصویب صورت مجلس

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؛ (خبر)
صورت مجلس تویب شد

۲ - بقیه شور لایحه نهم قانون بودجه کل مملکتی
از ماده ۲۳

رئیس - آقای دکتر ملک زاده پیشنهادتان را پس گرفتید
دکتر ملک زاده - بلی
رئیس - سه پیشنهاد از آقای بیان شده است که
بیکبار و پنجواپم و یک باره رأی میگیریم .

پیشنهاد آقای بیان

بصرفه سه را بماده ۳۳ قانون نهم بودجه مملکتی
پیشنهاد مینماید که اضافه شود

بصرفه ۳ - دولت میتواند معلمین و کارکنان مدارس
را که دارای دیپلمی که عالی تر از دیپلم متوسطه باشد و
حد اقل پنجسال متوالی به عنوان کنفرانی در مدارس
متوسطه و عالییه خدمت کرده اند از تاریخ ورود بخدمت
معمول مقررات قانون استخدام کشوری دالته ربه
آنها را با مراعات قانون استخدام کشوری و تربیتی که در
ابتدای قانون استخدام کشوری برای تعیین ربه معمول
بوده از روی حقوقی که در بافت مینماید با شرط پرداخت
حقوق تفاعد مدت خدمت تعیین و تشخیص نموده جزو
مستخدمین رسمی محسوب دارد .

پیشنهاد دیگر آقای بیان

بنده پیشنهاد میکنم که عبارت (حاضر خدمت) حذف شود

هـ هـ این مذاکرات مشروح شانزدهمین جلسه از دوره نهم تقنینیه (مطابق قانون ۴ اند ده ۱۳۰۵)

دایرة تند نویسی و تحریر صورت مجلس

هـ هـ اسامی غالبین جلسه قبل که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غالبین بی اجازه - آقایان : محمود تاجی - حبیبی - مایاطی - پروچردی - پونس آقاهاج زاده - موثر - قوام - هراز - حاج محمد زاید بهانی - سکوند
در آید گن بی اجازه - آقایان : علوجی - اسدی - مرتضی قلیخان یان - اسفندیاری - طهرانچی .

پیشنهاد دیگر آقای بیات

بنده پیشنهاد میکنم که آخر تبصره اول ماده ۳۳ بشرح ذیل اصلاح شود:

مادام که در مدارس متوسطه تدریس میکنند ترفیعی را که مستحق شوند حاصل نموده و برطبق تبصره (۲) درباره آن آقایان معمول شود.

رئیس - آقای بیات

مراضی قلیخان بیات - عرض کنم در این ماده (۳۳) مذاکرانی در روز قبل شد و آقای وزیر مالیه هم يك اظهاراتی فرمودند که البته آن اظهارات را بنده هم تصدیق میکنم که بواسطه بی ترتیبی که سابق بوده يك اندازه اشکالاتی فراهم کرده بود که وزارت مالیه مجبور شدند این ماده را در این متمم بودجه تدوین کنند و آن البته در قسمت حق التدریس بود این در خارج هم مذاکره شده بود که بعضی اشخاص بیکه مستخدم هستند در وزارت معارف حقوق استخدامی خودشان را میگیرند و بعد هم بعنوان حق التدریس يك حق میگیرند و درس میدهند در کلاسها و این دو قسمت بود که وزارت مالیه بناچار شده که در بودجه این قسمت را تعدیل کند ولی بعفیده بنده این جلوگیری در این قسمت گمان میکنم يك قدری از برای سایرین اسباب زحمت و اشکال خواهد شد البته آن قسمت صحیح نبود این قسمت را تا این اندازه فشار وارد بیاورد بنظر بنده شایسته نیست بنده سه پیشنهاد کردم یکی راجع به قسمت حاضر خدمت است که در این باب پریروز هم مذاکره شد خود آقای وزیر مالیه هم فرمودند که منظورشان این نیست که سر خدمت حاضر باشند ولی اصل متن ماده اینقسمت را میرساند و ممکن است اسباب زحمت و اشکال شود ملاحظه فرمائید معلم مدرسه متوسطه فرضاً شش ساعت یا ده ساعت کار میخواهد از او وزارت معارف و با او کنتراست میبندد اینجا وقتی که ما نوشتم باید سر خدمت حاضر باشد اگر هشت ساعت هم باشد مجبور است تمام اوقات و ساعات مدرسه را در آنجا باشد و اگر نبود ممکن است

طوری باشد که مانع از ترفیع و ترقی او از کار نباشد و اینجا هم بنظر بنده صحیح نیست بجهت اینکه در تمام ادارات مستخدمین ما حق ترفیع دارند و می توانند تا حدی ترقی کنند در صورتیکه مادر قانون استخدام شرط کردیم که معلومات آنها مطابق سیکل اول متوسطه باشد یعنی برای کسانی که وارد در ادارات می شوند این حد کافیت ولی معاین متوسطه باید يك معلوماتی فوق مدرسه متوسطه را دارا باشند باین معنی که باید يك مراتب و دیپلوماتی را که بالاتر از قسمت متوسطه باشد دارا باشند تا بتوانند در مدارس متوسطه درس بدهند آن وقت ما اینجا جای ترفیعشان را بگیریم موجب می شود که دیگر دالگرمی ندارند و نمی توانند کار کنند و بالتیجه خارج می شوند از کار معلمی و سایر ادارات می روند و ما هم از حیث معلم در مضیقه خواهیم افتاد دست تنگ می شویم پارسل و پیرار سال ما محتاج بودیم برای عراقی يك معلم خیلی زحمت کشیدیم تا اینکه بگفتم گیر آوردیم امروز هم از حیث معلم ما در مضیقه هستیم و باید تا يك اندازه تشویق کرد تا از روی شوق و رغبت معلمین بکار خودشان پردازند و تدریس کنند این هم يك پیشنهاد بنده بود. پیشنهاد دیگر قسمت معلمین بود که بطور کنتراستی در مدارس کار میکنند اگر چنانچه بساقتی که در مجلس معمول بوده توجهی فرمائید ملاحظه خواهد فرمود که در هر وقتی اگر احتیاج داشتیم برای يك اشخاص مجلس آمد رای داد که آن اشخاص را وارد خدمت کنند برای اینکه آن اشخاص در آن قسمت بهتر بتوانند کار کنند چنانکه در این مملکت وقتی ما محتاج شدیم به فضات دیدید آمدیم رای دادیم که فضائی که لیاقت دارند استعداد دارند اینها يك رتبه هائی که استعداد آن را دارند پذیرفته شوند و در واقع جزو مستخدمین رسمی شوند بعفیده بنده يك قسمت معلمینی هستند که آنها در خارج تحصیل کرده اند و دیپلم های عالی دارند و آمده اند بواسطه اینکه در ریفه خدمت واقع نشده اند بطور کنتراست در مدارس درس میدهند فرض فرمائید اینها مدتی هم هست که در مدرسه بوده اند ولی البته بدون سابقه خدمت تفرقی از برای آنها هست و نامیدواری

ممکن است بعد از مدتی وقتی که دیدند همین حقوق و همین خدمت باید بماند از این کار صرف نظر کنند و بکارهای دیگر پردازند در صورتی که عرض کردم تحصیلات عالی دارند زحمت کشیده اند و در اینجا هم دوره عمل کرده اند تدریس کرده اند اینها هیچ اشکالی ندارد از نقطه نظر اینکه بطور ثابت در خدمت بمانند دولت باید کسانی که دیپلم عالی تر از مدرسه متوسطه را دارا هستند و مدت پنج سال هم در مدارس خدمت کرده اند آنها را مطابق قانون استخدام همانطور که در سال اول قانون استخدام نسبت به تمام ادارات و وزارتخانهها معمول و مجری شد مطابق حقوقی که میگرفته اند و رتبه همین کرده اند برای اشخاص حالا از برای همین معلمین هم همین کار را بکنند همان ترتیبی که معمول بوده خارج از حدودی هم که تا بحال معمول بوده و رفتار شده چه نسبت با ادارات چه نسبت با سایرین معمول شود ولی دارای دیپلمی باشند که از مدرسه متوسطه عالی تر باشد پنج سال هم خدمت کرده باشند آنوقت این اشخاص را مطابق حقوقی که میگیرند برای آنها رتبه همین شود که بعد هم برای آنها ثابت شده باشد و بتوانند باین رتبه به تعلیم و معلمشان ادامه دهند بنده همانطور که عرض کردم باین فشار و سختی که از حیث معلم در این مملکت هست اینها وقتی يك حقوق مختصری گرفتند و در همین رتبه ها ماندند البته اینها متصرف می شوند و بکارهای دیگری می پردازند و ما هم در همین مضیقه بمانیم ملاحظه فرمودید آقای وزیر مالیه اینجا معلمین متوسطه که پنجم و ششم را درس میدهند لابد باید مدرسه عالی را دیده باشند که بتوانند پنجم و ششم را درس بدهند برای اینها ۹۲ تومان و ۱۸۰ تومان حقوق همین کرده اند در صورتیکه ما برای همین کلاس که مجبوریم از اروپا معلم بیاوریم ماهی ششصد تومان هفتصد تومان حقوق میدهم و این اشخاص هم که هستند اینجا از همان مدارس که این اروپائی ها بیرون آمده اند ماهی هفتصد تومان هشتصد تومان حقوق میگیرند دیپلم دارند و عملشان را هم که بنده پنج سال خدمت در این جا قد کرده ام برای این که اگر اشخاص نا لایقی بودند و نتوانستند ادامه بخدمت بدهند

در طرف چهار پنج سال معلوم میشود و خارج میکنند ولی پنج سال هم در واقع اینها عملاً امتحان داده اند که اینها میتوانند از عهده تدریس برآیند دیپلم عالی هم که از مدارس عالی دارند خوب در اینصورت چه علت دارد که ما اینها را تشویق نکنیم تا از کار کناره گیری کنند و ما مجبور شویم برویم بک اروپائی و اشخاصی را از خارج بیآوریم با حقوق کم از آن است که بنده این پیشنهاد را کردم که اینها وارد خدمت شده باشند همیشه مجبور باشند که خدمت کنند و امیدواری داشته باشند برای آتیه که دچار یأس نشوند. قسمت تقاعد را هم بنده اینجا شرط کردم که آن چیزی را که میبایست مطابق قانون در این مدتی که در خدمت بوده اند بپردازند اینست که اگر آقای وزیر مالیه و آقای معاون محترم وزارت معارف توافق فرمایند با این نظر بنده خیلی کمک برای معلمین مدارس متوسطه ما خواهد بود و از حیث معلمین خارجی هم ما را بی نیاز میکنند.

ولیر مالیه (آقای ققی زاده) - بنده بعد از توضیحی که در جلسه گذشته داده شد خیال میکردم مطلب بقدری واضح است که در این عبارت سوء تفاهم و اشتباهی افلا نمیشود از این جهت بود که تصور کردم مردمی کم این را آقایان تصویب میفرمایند چون علاقه مندی خاصی دولت دارد که لایحه نطق مطرح شود ولی این بیاناتی که آقا فرمودند برای بنده واضح شد که مطلب هیچ معلوم نشده است حالا اجازه فرمائید که عرض کنم مطلب درست تفسیر همین است که میفرمائید مثل سیاه سفید اگر این پیشنهاد را ماقبول کنیم اگر برای معلمها ظلم نسیوخت فوراً قبول میگردم این درست حال معلمین را چندین برابر بدتر میکند و بطور کلی از شوق و ذوق و همه چیز آنها را می اندازد اینجا میفرمائید که حقوق حق التدریس را موقوف کردند آخر لایحه را مطالعه فرمائید آنوقت میفرمائید سنگینی بر بودجه بود و حالا آرا موقوف کرده اند و از این طرف فشار به معلمین وارد آورده اند و نباید باینها فشار

هر چه درجه علمی او کامل بشود و او را بالا برد این چه ربطی به استخدام کشوری دارد این دلسوزی نیست برای آنها اگر آنها را استخدام کنیم. حالا فرض کنید یک جوان خیلی لایقی را آورید در وزارت مالیه برتبه سه یا رتبه یک دادیم این اگر بعد معلوم شود که خیلی خیلی لایق است و بطوری لایق است که در این مملکت از اولایقتر نیست و برای مملکت خیلی فواید دارد میتوان رتبه شش یا هشت بدهند؟ نمیتوانند رتبه دوم یا بدهند تا وقتش تمام نشود نمیتوانند بدهند ولی معلم اینطور نیست حالا میفرمائید این باعث کم شوقیشان میشود بنده نمی فهمم اینها را. اگر میخواهید بفرمائید که حقوق دوره اول متوسط پنجاه تومان است ولی صد تومان هم میشود صد و پنجاه تومان هم میشود در بستان تومان هم میشود همچو چیزی محال است بنده همیشه اینجا مثل زده ام بک کسی مدرسه ابتدائی درس میدهد مثل این است که فرض فرمائید بک کسی در بک اداره خوشنویس است آدمی که خوشنویس باشد سالهای سال هم که باشد هی بالا برود تا آخر مدیر کل بشود؟! آدمی که بک کاری را بلد است همان را بلد است اما آن آدم میتواند از آنجا بالا برود بشرط اینکه علمش را کامل بکند آن دوره اول متوسطه را با شصت و هشت تومان حقوق بگذارد و خودش برود بالا و کسی که این مقام را ندارد همانجا میماند. این است که آنها از شوق نمی افتند بلکه بر عکس اگر اینها را بخواهید مفید کنید اگر درست معلمین مطلب را دریافته باشند (و گمان هم نمیکنم دریافته اند) هیچ راضی نمیشوند برای آنها یک چهار چوبه درست کنیم که هیچ نتوانند از آنجا خارج شوند بعلاوه اگر این را هم حساب کنید همین مراتبی را که ما اینجا قایلین کردیم این حقوق از رتبه های مملکتی هم یک چیزی بالاتر است این تشویق است که آدم در ظرف یکسال چهار رتبه بالا برود بواسطه علم و فضلش اما اینکه آقا فرمودند حاضر خدمت یعنی چه این فارسی است دیگر تمام منتظرین خدمت وزارت خانه ها باید حاضر خدمت باشند الا آن هم حاضر خدمتند اگر بیرونند بک دکان باز میکنند

اجازه ندارند برای اینکه حقوق انتظار خدمت کسی میگیرد که حاضر خدمت باشد هر وقت کاری باو رجوع کردند باید قبول کند و الا از کار دولت باید خارج شوند اما اگر حاضر خدمت در فارسی این معنی را دارد که صبح زود برود اطامی تنها بنشیند همانطور کتاب مطالعه کند تا غروب برای اینکه مبادا در اوقات روز یک کاری باشد که باو رجوع کنند اگر این معنی را دارد بنده هم راضی نیستم این معنی باشد نویسد مهای خدمت یا بک عبارت دیگر ولی ما در فارسی این معنی را نمی فهمیم از منتظر خدمت که بتواند برود کار دیگر بکند یا اینکه اگر کاری باو رجوع کردند بگوید مرا کترات کرده بد صبح در مدرسه فلان درس بدهم اگر عصر هم بخواهید بروم جای دیگر درس بدهم بک کترات دیگر میخواهد بنده میخواهم اساساً این را به آقایان عرض کنم دو نوع دلسوزی میفرمائید که یکیش بد است بنده همیشه عرض کرده ام لفظاً و معنأً با آقایان موافقم که مستخدم دولت که برای دولت کار میکند جاقشانی میکند تمام روزش و وقتش را بدولت می دهد همه جور باید مراعاتش را کرد بطوری که باو بد نگذرد همینطور تقاعدش را درست کردیم در پیری حقوق تقاعد میگیرد باو لادش یک چیزی می رسد منتظر خدمت همینطور حقوقش کم است باید زیاد شود. اما اینکه هم حقوق زیاد بدهند هم اجازه بدهند که روزی دو سه ساعت هم در اداره بخواهد بگذرد هم در بخواهد برای چه؟! بک کسی که در خدمت دولت است و از دولت حقوق بگیرد وقتش باید برای دولت باشد باید کاری که رجوع باو می شود بکند نه اینکه عصری هم فلان حجره تاجر بک کاری بکند شما میخواهید در تمام عمر دولت منتقل میبند او بشود بد بگویند چرا مجبورش میکنید که همیشه مهای خدمت باشد و اوقات اداری را کار بکند! همانطوری که گفتیم در اوقات اداری باید حاضر خدمت باشد. ما وقتی که کار فوق العاده در وزارت خانه ها داریم در غیر موقعا اداری هم از مستخدمین خودمان میخواهیم. اما مسئله حقوق و مراعات حالش

خوبست بجهت اینکه زندگیش باید مرتب باشد اما این که کار کم بکند یا نکند با چرا برود و چرا بیاورد اینها چیزهایی است که اصل انظم امور را بهم میزند بنده دوباره این را عرض میکنم این معلمین و این مساله اینکه اینها داخل خدمت بشوند پنجال بماند و مستخدم رسمی بشوند مستخدم رسمی بودن برای معلم هیچ فایده ندارد. راست است اگر هم يك وقتی بخواهند خود معلمین را يك کادری درست کنند يك قانون مخصوص میخواهد مثل ناگرافچی یا مأمورین راه آهن. يك کسی که بادشش شکل قرمز و فلان را بگیرد نمی شود که هی بالا برود تا بر تبه نه برسد. يك آدمی که سر میز ناگراف نشسته است هی ناگراف بزند و تبه سه است بشود چهار همین طور پنج و شش هی بالا برود این نمی شود اینها باید بمرور زمان بهبودی بیشتر پیدا کنند ولی در همه دنیا اینها ترتیب مخصوص دارند باید اینها هم ترتیب داشته باشد ولی معلم که جلوش باز است می تواند اگر معلوماتش خوب است و علم و فضل دارد بر قسور بشود اگر معلوماتش زیاد بشود کتاب می نویسد و هر چه میخواهد زنی میکند هیچ حد و قیدی هم برای آنها نیست.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - ضرورت نیست پیشنهاد است و بیشتر از يك نفر حرف نمیزند. آقای بیات فرمایشی دارید؟

بیات - عرض کنم نظر باینکه بنده میخواستم در خصوص کلمات صحبت کنم و فرصت نشد و حالا هم آقای وزیر مالیه يك اظهاراتی فرمودند و موقع هم تک شده دیگر بنده نمیخواهم پیشنهاد خودم را تعقیب کنم مسرت میکنم و در موقع دیگر عرضم را عرض میکنم.

رئیس - پیشنهاد آقای طباطبائی دینا بنده پیشنهاد میکنم که تکلیف تدریس در مدارس عالی در اینصورت معلوم شود.

رئیس - آقای دینا

طباطبائی دینا - بنده جلسه گذشته میخواستم راجع باین مساله يك توضیحی بخواهم ولی چون مذاکرات کافی شد این است که بعنوان پیشنهاد خواستم عرضم را بکنم اصراری هم در پیشنهاد ندارم راجع به مدارس ابتدائی

تشکیل و لایحه نمره ۶۴۴۱ دولت را مطرح و بالاخره با ملت که بانی موافقت نموده است.

رئیس - خبر کمیسیون بودجه در این خصوص کمیسیون بودجه لایحه نمره ۶۴۴۱ دولت را با حضور آقای قی زاده وزیر مخزوم مالیه در قسمت مواد مالی مورد شور قرارداد و از نظر بودجه موافقت نمود

رئیس - مذاکره در کلمات است. آقای کاشف

کاشف - البته آقایان تصدیق میفرمایند در این موضوعی که در کمیسیون بودجه نمره ۶۴۴۱ بودجه و هیجده فروردین کمیسیون بودجه و هیجده فروردین کمیسیون اقتصاد ملی و دوازده فروردین کمیسیون امور خارجه کاملاً بحث و مذاکره شده است و تقریباً اعضاء این کمیسیون نزدیک به نصف مجلس را تشکیل میدهند تصور میکنم مذاکرات زیادی در این جا نخواهد داشت مضافاً اینکه يك قراردادی بوده است بین دو طرف و دولت نهایت جدیت را کرده است در حفظ منافع مملکت و آقایان وزراء در این کمیسیونها توضیحات خیلی مفصلی داده اند که شب و روز کمیسیونها کار کرده اند و این قسمت تمام شده است فقط موضوعی که بنده در این قسمت میخواستم عرض آقایان برسانم چون تماس مستقیمی با قانون انحصار تجارت دارا اینجا از قضا نظر اینکه سوء تفاهمی نشود آقایان وزراء هم اگر صلاح میدانند توضیح بدهند و در موقع خودش هم در ماده پیشنهادی هم تقدیم خواهم کرد آن موضوع ماده شش است در این ماده کمیته ای اجازه دارد بدون جواز مخصوصی آنچه لازم دارد برای اعضای خودش وارد کند در بادی امر یک قدری نوبی ذوق میزند برای اینکه قانون انحصار تجارت را در قسمت اشیاء ممنوع الوورد یک قدری سخت میکند در نتیجه توضیحاتی که آقای داور مخصوصاً در کمیسیون اقتصاد ملی دادند در رعایت ماده ۲۱ که بقیه بنده ماده ۲۱ برای اجرای کلبه مواد این قرارداد فوق العاده مفید است در صورتیکه این ماده کاملاً از طرفین رعایت بشود مخصوصاً از طرف کمیته ای البته این ماده شش هم سوء استفاده خواهد شد بنده نظرم این بود که ترتیب اتخاذ بشود در عدل که لطمه بان قسمت از قانون انحصار تجارت که يك اجناسی را از در نقطه نظر

ممنوع الوورد کرده است وارد نباید یکی از نقطه نظر صیانت امنه داخلی و یکی از نظر نجهل البته آقایان تصدیق میفرمایند يك خارجی هائی هستند مخصوصاً متخصصین و علماء فنی که خورد و خانوادشان سالها است عادت دارند بيك مواد ارزاقی و البته نمیشود آنها را مجبور کرد که شربتی که در اینجا هست بخورند یا سبب زمینگی و اینها تهیه کنند و چیزهاییکه ممنوع الوورد است تهیه کنند ولی به قیده بنده باید فقط بخورد مستخدمین خارجی محدود کرد و البته عمده ایرانی لازم ندارد داعی هم ندارد در این ماده هم باید رعایت شود که صدمه زیادی بقانون انحصار تجارت وارد نیاید و رعایت این ماده بیست و يك اگر بشود این نظر به را تأمین میکند ولی اصولاً باید مسلم باشد که کپالی بیش از مصرف مستخدمین مخصوصاً متخصصین خارجی خودش آنچه را که لازم دارد و در درجه اول لزوم است نمیتواند وارد کند.

وزیر مالیه - این نکته را که آقای کاشف فرمودند

قی حد ذاته نکته بود که خودشان هم توضیحش را فرمودند ولی بنده برای جنبه عمویش خواستم دو کلمه عرض کنم اولاً این مساله تقریباً مقید شده که آنچه برای خودشان میخواهند در حدود خیلی محدود یعنی با سخت گیری تمامی که از دایره احتیاجشان تجاوز نکند میتواند وارد کند ولی از این گذشته باید توجه بان نکته قانون انحصار تجارت کرد که گفته شده است آنچه چیزی که رجحش در خارجه داده می شود یعنی از این مملکت فرود بخارجه این مثل يك چیزی است که ب سرمایه مملکت اضافه بشود اگر فرضاً يك مبالغی ذغال سنگ از فرنگستان بخرد و بیاورد اینجا و هیچ چیز عوضی نبرد این ثروت مملکت را زیاد میکند ولی جنبه عمومی مطلب این است که قوانین موضوعه در مجلس شورای ملی و در مملکت که اسمش را گفتند قوانین موضوعه برای همین است که همیشه باید بروح و نکات و حکمت آن توجه کنند و تا حدی که حکمت آن اقتضا کند باید استعمال شود و هر وقت که حکمتش زائل شد

حق التدریس آنها تکلیفش معلوم شد راجع به مدارس متوسطه هم معلوم شد ولی راجع به مامینی که در مدارس عالی هستند نسبت بحق التدریس آنها در اینجا تکلیفی معین نکرده اند اگر در جای دیگر زنیی دارند که هیچ و الا بنده عقیده ام این است که در همین جا معین شود. وزیر مالیه - این را باید عرض کنم که مقصود آقای حاصل است چون در قانون سال گذشته برایشان يك زنیی معین شد يك حد معینی دارد و وزارت معارف الا آن مشمول است که کار آنها را مرتب کند.

دینا - بسیار خوب مسترد میکنم.

رئیس - موافقین یا ماده ۳۳ قیام فرمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد

[۴ - شور اول لایحه امتیاز استخراج قلع جنوب]

رئیس - آقای وزیر مالیه فرمایشی دارید وزیر مالیه - بنده میخواستم اگر چه خیلی علاقه مند هستم که این قانون هر چه زودتر بگذرد و دوسه ماده بیشتر نماینده ولی نمیشود می گویم اگر ممکن باشد لایحه قمت را مقدم بدارید که زودتر بگذرد.

رئیس - اینطور تشخیص میفرمائید که مقدم باشد؟ (گفته شد - بلی) قرائت می شود:

بعضی از نمایندگان - همه خوانده ایم

رئیس - اگر اجازه بفرمائید بنده حرفه خودم را میدانم. خبر از کمیسیون اقتصاد ملی راجع به قمت قرائت می شود:

کمیسیون اقتصاد ملی لایحه نمره ۶۴۴۱ دولت راجع بامتیاز استخراج قلع جنوب را با حضور آقایان وزراء مطرح نموده و با استماع توضیحاتی که از طرف دولت راجع بمتدرجات لایحه مزبوره داده شد با مواد آن موافقت نموده و فقط نظر باینکه متن فرانسه این امتیاز سندیت خواهد داشت برای مطابقت کامل عبارت متن فارسی با آن اصلاحاتی بعمل آمده و اینک راپورت آنرا برای شور اول تقدیم مجلس شورای ملی مینماید

رئیس - خبر کمیسیون امور خارجه در این خصوص: خبر کمیسیون:

کمیسیون امور خارجه در تاریخ ۳۰ اردی بهشت ۱۳۱۲

موقوف شود و هر جا که واقی نیست اصلاح شود حالا ما میگوئیم قانون انحصار تجارت خود این قانون برای يك مقصدی وضع شده است و نباید کم اینطور بشود که فقط توجه بصورت قانون بشود و گفته شود فلان کار خوب نیست برای اینکه اگر این کار را بکنیم بقانون انحصار تجارت لطمه وارد میآید مقصود این است که لطمه بروج و مقصود قانون انحصار تجارت وارد نیاید و مقصود از آنهم تعادل واردات و صادرات بود و بیشتر بواسطه آسمازی بود که از مملکت بخارج مبرفت از این حیث بود ولی بواسطه مراقبت هائی که شده و تکاملی که خود کار پیدا کرده است يك قدری امر سهلتر شده و شاید يك موقعی برسد و باید امید وار باشیم که صادرات ما تفاضل پیدا کند با اسعار خیلی وارد شود بطوریکه ندانیم چه کار کنیم و بگوئیم خوب است يك قدری سهم بندی اضافه کنیم و آن چیز هائی را که اجازه نمیدادیم بیاید حالا بیاید این اشیا متنوعه مذهبی که نیست و فی حد ذاته چیز بدی هم که نیست خیلی باید آرزو کرد و امید وار بود که گاهی بتوانیم از این چیز های متنوعه بهره مند شویم متنوعه باین معنی است که خوردمانند از چیز هائی که خیلی خوب است موقوفه محروم و ممنوع کرده ایم ولی وقتی که وسعت پیدا کردیم باید انشاء الله کاری بکنیم که تمام این اشیا مجاز و برابر شود و بشه اشیا متنوعه هم اجازه ورود داده شود برای اینکه صادرات ما و نا بهره اش میکند.

رئیس - آقای مهدوی.

مهدوی - بنده چند سال قبل در موقع تشریف فرمائی اعلیحضرت همایونی بخوزستان بوم وضعیت و احتیاجات مردم را برای بنزین و نفت و این چیزها میدیدم که مخصوصاً خیلی سخت میگذاشت و همچنین در موقع داد و ستد نفت و بنزین در شمال چقدر اسباب زحمت بود و همیشه آرزو مند بودیم که رفع احتیاج مردم همیشه از نفت و بنزین تا حدی که ممکن است از مملکت بشود مثلاً در خاطر هست نفت در ریال بود و ما میخریدیم هفت هزار

از آقای وزیر مالیه بپرسم که این ماده باین خوبی که موضوعش خوب است اگر عمل نکرد و تدارکاتش را ندید چه میشود مدتی کی است تا یکسال تا شش ماه با هر وقت که شما بهش گفتید خواهد گفت چشم چون بنده این ماده را ماده حیوانی برای مملکت میدانم و فوق العاده مفید میدانم و اگر نفت و بنزین کرمانشاهان بشود از نقطه نظر اقتصادیات و کارخانجات و چیزهای دیگری که در مملکت روز افزون است و احتیاجات ما به مواد نفتی روز بروز زیاد میشود خیلی مفید است برای تأمین این نظریه چه پیش بینی کردید حکمت کافی نیست باید طوری بشود که در ظرف ششماه یکسال این کار انجام شود

وزیر مالیه - راجع بقسمت مشفقان غنی و خود نفت برای اطلاع کامل آقایان حسابی خودمان کردیم که الآن عرض میکنم برای این حساب قیتهائی ماه گذشته خلیج مکزیک و رومانی را ماخذ گرفتیم و این به کان انگلیسی حساب شده است و هر کان يك من و يك چارک ما است و يك جزئی کمتر است تقریباً يك من و يك چارک تبریز است این يك من و يك چارک تبریز در رومانی يك ریال و سی و هفت دینار بوده و در خلیج مکزیک يك ریال و سی دینار بوده است بنزین را عرض کردم بنزین در ماه گذشته در رومانی يكمن و یکچارک یعنی پنج چارک یکریال و سی و هفت دینار بوده و در خلیج مکزیک يك ریال و سی دینار بوده و در عبادان دو ریال و شصت و چهار دینار بوده است تقریباً نصف قیمت به همان کان که عرض کردم. این کان نفت است که عرض میشود همین نفتی که که در چراغ میریزند. این يكمن و يك ثلث من است بواسطه اینکه سنگین تر از بنزین است. این در ماه گذشته در رومانی يك ریال و شش دینار بوده و در خلیج مکزیک يك ریال و بیست و پنج دینار بوده و در عبادان یکریال و هشتاد دینار بوده یعنی قریب سه برابر رومانی بوده است. (مهدوی - نفت تصفیه شده) بل همین نفتی که در چراغ میریزند نفت سوخت که آنرا اینجا ما زوت

میگویند. این هرمن انگلیسی که ده هزار و شانزده کیلو گرام باشد در عبادان صد و بیست و هشت ریال بوده و در خلیج مکزیک صد و سی ریال و چهارده دینار بوده و در رومانی هشتاد و هفت دینار بوده باز هم تقریباً کمی بیش از نصف عبادان بوده در رومانی پس باید پائین بیاید این میزان در هر حال این حساب ماخذ میشود و از این میزان هم برای دولت صدی بیست و پنج برای احتیاجات عامه مملکت صدی ده کمتر میشود و این تنزل خیلی قاحش است که نسبت بسابق حاصل میشود اما راجع به نفت کرمانشاهان آنهم بطوریکه فرمودند ارتباط باین مطلب دارد برای اینکه هر قدر وقت در عبادان و یازد مسجد سلیمان ارزان باشد و هر قدر هم وسائط و وسایل تهیه شود باز نابرود به تبریز و زنجان و کیلان و قیمت وسائط نقلیه بر آن علاوه می شود اگر قیمت نفت نصف و نلک قیمت حالیه هم باشد باز ممکن است در این قاط کران تمام شود این مسئله بواسطه نفت ایالت غربی (کرمانشاهان) تدارک می شود وقتی که آنجا برودی شروع شود چنانچه خیلی زود و همین حالا هم مشغولند و تمام وسائط تدارک می شود و شاید لوله بخود کرمانشاه و اینجاها هم بکشند آنوقت تمام مغرب و شمال مملکت را نفت خود ایران می دهد اما اینکه فرمودند 'زکجا' بکند و کمی خواهند کرد در خود قرارداد نوشته شده است (بلافاصله) و آنچه که در قرار داد نوشته شده قرارداد را که کسی با کسی می بندد در هر دهه اش تا آخرش يك سانکویونی نمی نویسند مثل قوانین مجازات داخلی نیست که هر ماده يك مجازاتی داشته باشد این را باید بکند و اگر نکند نقض کرده ناقض بموجب حکم محکمه حکمت مستند به چیزی می تواند بشود مستند بجزیه بولی می تواند بشود هر کس نقض کرده است مستند به موجود مجازاتها می تواند بشود مثل محکمه رفتن است دیگر البته نقض هم نخواهند کرد چنانکه بنده مدتی پیش از این هم اوقتی که این قرارداد امضاء شد تقریباً پنج شش روز بعد از آن تلگرافی داشتیم از معاون رئیس کل شرکت نفت ایران و انگلیس که از خاکین باختر رفته اند و مشغول تدارکات هستند شروع بکنند

جمعی از نمایندگان - کافی است.
رئیس - آقایانی که با ورود در مواد موافقت دارند قیام فرمایند
(اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. مقدمه و تعریفات پیش همه معهود است. ماده اول قرائت میشود:

ماده اول - دولت بر طبق مقررات این امتیاز حق مانع از تغییر تفحص و استخراج قطران در حدود حوزه امتیاز به کپانی اعطاء نمیکند و همچنین حق انحصاری امتیاز هر نوع عملی را در نطفی که خود تحصیل کرده و تهیه آن برای تجارت خواهد داشت

و همچنین دولت در تمام وسعت خاک ایران بکپانی حق غیر انحصاری حمل و نقل نفت و تصفیه و هراوع عمل در آن و تهیه آن برای تجارت و همچنین فروش آن در ایران و صادر کردن آنرا اعطاء مینماید.

رئیس - ماده دوم قرائت میشود:

ماده دوم - الف - حدود حوزه امتیاز تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ عبارت خواهد بود از حوزه که واقع است در جنوب خط بنفشی که در روی نقشه که طرفین امضاء کرده و منضم بقرار داد است رسم شده است.

ب - کپانی باید منتهی تا ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ در حوزه مذکور در فوق يك یا چندین قطعه زمین را بهر شکل و رسمنی و در هر قطعه که مقتضی میدانند انتخاب نماید مجموع - سطح يك یا چند قطعه که انتخاب شده باشد نباید از یکصد هزار میل مربع انگلیسی (۱۰۰۰۰۰ میل مربع) تجاوز نماید - هر میل ساده مطابق است با يك هزار و شصت و نه متر

کپانی در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ یا قبل از آن يك قطعه یا قطعاتی را که بطریق فوق انتخاب کرده کتباً بدولت اطلاع خواهد داد

هر اطلاعاتنامه نقشه ها و اطلاعات لازم برای تشخیص و تحدید قطعه یا قطعات منتخبه از طرف کپانی ضمیمه خواهد شد

ج - بعد از تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۳۸ کپانی دیگر حق تفحص و استخراج نفت را جز در قطعه یا قطعاتی که مطابق بند (paragraphe) (ب) فوق انتخاب کرده است نخواهد داشت و حوزه امتیاز بعد از این تاریخ عبارت خواهد بود از قطعه یا قطعاتی که بدین طریق انتخاب گردیده و از انتخاب آنها نیز بترتیب مذکور در فوق بدولت اطلاع داده شده باشد

رئیس - اشکالی نیست. ماده سوم قرائت میشود:

ماده سوم - کپانی حق غیر انحصاری ساختن و داشتن لوله های حمل نفت را خواهد داشت

کپانی در تعیین محل سیر لوله های نفت خود و بکار انداختن آنها مختار است

رئیس - نظری نیست. ماده چهارم قرائت میشود:

ماده چهارم - الف - هر زمین بایر متعلق بدولت که کپانی برای عملیات خود در ایران لازم بداند و از برای مقاصد عمومی مورد احتیاج دولت باشد مجاناً بکپانی واگذار خواهد شد

طریقه تحصیل اراضی مذکور بترتیب ذیل خواهد بود: هر وقت قطعه از اراضی مذکوره مورد احتیاج کپانی واقع میشود باید کپانی يك یا چندین نقشه که در روی آن زمین مورد احتیاج بارنگ آمیزی مشخص گردیده باشد بوزارت عالی ارسال بدارد. دولت در صورتیکه اعتراض نداشته باشد متعهد میشود که در ظرف سه ماه از تاریخ وصول تقاضای کپانی موافقت خود را اظهار بدارد.

ب - اراضی دائر متعلق بدولت را که کپانی احتیاج پیدا میکند بطریقی که در جزء قبل مذکور است از دولت تقاضا خواهد کرد و دولت در ظرف سه ماه موافقت خود را در مقابل تقاضای کپانی دایر فروش آن اراضی اشعار خواهد داشت. در صورتیکه دولت اعتراض و احتیاجی براضی مزبوره نداشته باشد

قیمت این اراضی را کپانی تأدیه خواهد کرد - قیمت مزبور باید عادلانه باشد و از قیمت متعارفی اراضی که از

همان نوع بوده و همان مصرف را داشته و در همان حوزه واقع شده باشد نباید تجاوز نماید

ج - در صورتی که دولت در مقابل تقاضای پیش بینی شده در جزو های (alinéa) (الف و ب) مذکور در فوق جوابی ندهد پس از انقضای دو ماه از تاریخ وصول تقاضای مزبور کپانی تذکر نامه جدیدی بدولت خواهد فرستاد چنانچه بتذکر نامه مزبور نیز در ظرف يك ماه از تاریخ وصول جوابی داده نشود سکوت دولت بمنزله تصویب تلقی خواهد گردید.

د - اراضی را که متعلق بدولت نیست و برای کپانی لازم باشد بانوافق با صاحبان اراضی مزبور و با توسط دولت کپانی تحصیل خواهد کرد در صورت عدم حصول موافقت در قیمت دولت بصاحبان اراضی مزبور اجازه نخواهد داد که بیش از نرخ متعارفی اراضی مشابه مجاور مطالبه نمایند. برای تقویم اراضی مذکور منظوروی که کپانی از مصرف آنها دارد مأخذ فرار داده نمیشود

ه - اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی و محلهائی که جنبه تاریخی دارند و همچنین توابع آنها تا دو بیست متر مسافت از مقررات مذکوره مستثنی هستند.

و - کپانی حق غیر انحصاری خواهد داشت که فقط در حوزه امتیازی نه جای دیگر و از هر زمین بایر متعلق بدولت برای مصرف عملیات خود از هر نوع خاک و شن و آهک و سنک کچ و سنک و مصالح ساختمانی دیگر مجاناً استفاده نماید. مسلم است که اگر استفاده از مواد مذکوره موجب ضرر شخص ثالثی باشد باید کپانی جبران خسارات ذوی الحقوق را بنمایند.

رئیس - اشکالی نیست. ماده پنجم قرائت میشود:

ماده پنجم - عملیات کپانی در ایران بطریق ذیل محدود میشود:

- ۱ - ساختمان هر خط آهن و هر بندر جدیدی موقوف بعمل موافقت قبلی بین دولت و کپانی خواهد بود.
- ۲ - اگر کپانی توسعه ارتباط تلفونی و تلگرافی

و تلگراف بی سیم و هوا پیمائی فعلی خود را در نظر داشته باشد قبل از تحصیل اجازه دولت در این خصوص اقدامی نمیتواند بکند.

اگر دولت برای دفاع ملی یا در موقع پیش آمدهای فرق العاده دیگری احتیاج بوسایط نقلیه و وسائل ارتباطیه کپانی پیدا کند نموده و بنماید حتی الامکان کمر موجب تضییق عملیات کپانی بشود و نیز خساراتی را که از این حیث متوجه کپانی میگردد بطور حقیقت جبران نماید.

رئیس - اشکالی نیست. ماده ششم قرائت میشود:

ماده ششم - الف - کپانی مجاز است که بدون تحصیل جواز مخصوصی آنچه را که منحصراً برای مصرف اعطای و مستخدمین خود لازم دارد وارد نموده و حقوق گمرکی و مالیاتهای معموله حین ورود را بپردازد.

کپانی تدابیر لازم را اتخاذ خواهد نمود که اجناس وارده باشد خاصی غیر مستخدمین خودش فروخته یا واگذار نکند.

ب - کپانی بدون تحصیل جواز مخصوصی حق خواهد داشت که لوازم و مصالح و آلات طبی و جراحی و ادویه را که برای مریضخانهها و مطب های خود در ایران لازم دارد وارد نماید و اشیاء و اجناس مذکوره در موقع ورود از تأدیه حقوق گمرکی و هر نوع مالیات و عوارض بدولت و ادارات محلی معاف خواهد بود.

ج - بدون تحصیل هیچگونه جوازی و بدون پرداخت هیچ نوع حقوق گمرکی و مالیات و عوارض بدولت و ادارات محلی کپانی حق خواهد داشت آنچه را که منحصراً برای عملیات خود در ایران لازم دارد وارد نماید.

د - صادرات قطعی از پرداخت حقوق گمرکی و هر نوع مالیات و عوارض بدولت و ادارات محلی معاف خواهد بود

رئیس - اشکالی نیست. ماده هفتم قرائت میشود:

ماده هفتم - الف - کپانی و مستخدمینش از حمایت قانونی دولت بهره مند خواهند بود

ب - دولت در حدود قوانین و مقررات ملکنی همه اربعه سهولت نمیکند و برای عملیات کپانی مبدول خواهد داشت

ج - هر گاه دولت در حوزه امتیازیه باشخاص دیگری امتیازاتی برای بکار انداختن سایر معادن اعطاء کند باید ادارت نماید که احتیاطات لازمه را بعمل آورند که عملیات آنها به ایستادگی و عملیات کپانی خسارتی وارد نسازد.

د - کپانی مکلف است منافع را که برای ساختن خانه و دکا کین و سایر بناهای دیگر خمارناک است تعیین کند تا دولت بتواند اهالی را مسرف و از سکونت در آن محل منع نماید.

رئیس - ماده هشتم قرائت میشود:

ماده هشتم - کپانی ملزم نخواهد شد که هیچ قسمتی از وجوه خود و مخصوصاً عواید حاصله از فروش صادرات خود را بیول ایرانی تبدیل نماید.

رئیس - ماده نهم قرائت میشود:

ماده نهم - کپانی فوراً مدارکات خود را خواهد دید که بوسیله يك کپانی فرعی استخراج نفت ایلت کرمانشاه را شروع و در عمل تعقیب نماید.

رئیس - ماده دهم قرائت میشود:

ماده دهم - | - مبالغی که بر حسب این قرار داد از طرف کپانی باید بدولت تأدیه شود (علاوه بر مبالغی که در مواد دیگر پیش بینی شده) بشرح ذیل تعیین میگردد:

الف - حق الامتیاز سالانه که از اول ژانویه ۱۹۳۳ شروع میشود بمبلغ چهار شلینگ برای هر فن تقنی که برای مصرف داخلی در ایران بفروش برسد و یا از ایران صادر شود.

ب - پرداخت مبالغی معادل یا بیست درصد ۱۲۰ آنچه اضافه بر ۶۷۱۲۵۰ لیره بجاحیان سهام عادی کپانی نقط انگلیس و ایران محدود توزیع میگردد خواه این توزیع بعنوان سهم منافع (dividende) یکی از سنوات بوده یا از وجوه ذخیره همان کپانی که اضافه بر ذخایری که در ۳۱ دسامبر ۱۹۳۲ بموجب دلتتر خود موجود داشته باشد.

ج - مجموع مبالغی که برای هر سال مسیحی بر حسب

از اقتضای با ترک امتیاز تشکیل میشود انجام خواهد گرفت .
IV - دولت حق خواهد داشت که محاسبات مربوط

بجزو (I الف) را که منتهی تا ۲۸ فوریه هر سال بدت سال گذشته فرستاده میشود تقبش و رسیدگی نماید

V - برای جلوگیری از امکان توجه ضرر بدوات در موقع ترقی و انزل قیمت پول انگلیس طرفین بشرح ذیل توافق حاصل نمودند

الف - هر گاه موقع قیمت طلا در لندن از شش لیره استرلینگ (۶ لیره استرلینگ) در مقابل يك اونس تروی (ounce troy) تجاوز نماید برای هر پنی (penny) که علاوه بر شش لیره استرلینگ در مقابل يك اونس تروی (ounce troy) در روز پرداخت قیمت طلا ترقی نماید بر کلیه مبالغ لازم التأدیه بدولت از طرف کپانی بموجب این قرار داد (باستثنای مبالغی که بر حسب جزوهای (I) و (II الف) است) این ماده و جزو (I الف) از ماده ۲۳ باید بدولت برسد) میزان يك بیکهزار و چهارصد و چهل (۱۰۰۰۰) مبالغ مزبوره افزوده خواهد گردید .

ب - هر گاه موقعی دولت تصور کرد باینکه دیگر طلا مینای عمومی قیمت ها و معاملات بیست و طریق تأدیه های مذکور در فوق تضمینی را که منظور طرفین است برای دولت فراهم نمی نماید طرفین موافقت مینمایند که وضعیت تضمین مزبور را تغییر دهند و در صورت عدم حصول موافقت قضیه مطابق (ماده ۲۲) بحکایت ارجع خواهد شد و شرایطی را که باید جنبش تضمین مذکور کرده معین و تاریخ اجرای آنرا نیز معلوم خواهد نمود .

VI - هر گاه در پرداخت مبالغ لازم التأدیه بدولت مطابق تاریخ های مقرر در این قرارداد اتفاقاً از ناحیه کپانی تأخیر بعمل آید برای مدت تأخیر از قرار پنج درصد ۱/۵ در سال فرع وجوه مزبوره را کپانی خواهد پرداخت .

رئیس - آقای دکتر طاهری

دکتر طاهری - یکی از مواد اصلی و اساسی این امتیاز این ماده ده است که تقریباً منافع دولت ایران را

از این امتیاز معین میکند و یکی از مواد خوب امتیاز است زیرا که اختلافاتی که ناشی بشود سابقاً بواسطه اینکه تعیین منافع ایران از منافع خالص بود و تعیین منافع خالص همیشه دچار اشکال میشد برای اینکه تحقیق اشکال داشت اختلافاتی را ایجاد میکرد . در این ماده در امتیاز جدید بطرح سهل و ساده پیش بینی کرده است که باید از هر فن تقنی که استخراج میشود چهار شلینگ بها بدهند و تعیین این البته اشکالی ندارد یکی از مواد اساسی خوب است چیزی که بود بنده خواستم از آقای وزیر مالیه بپرسم که از روی حساباتی که تا بحال شده است آیا ما بچه نتیجه میرسیم در این قرارداد جدید یعنی مقایسه بکنیم در سالهای قبل چند فن فقط استخراج شده است که حالا که مینمای قیده خودمان را از روی استخراج نفت قرار داده ایم چه امیدواری برای آتیه باید داشته باشیم و تقریباً عایدی ما چه خواهد شد این را در کمیسیون هم مذاکره کردیم آن صورت حاضر نبود حالا خواستم ببینم اگر مقاضی هست و صورت حاضر است معین کنند که در سنوات سابق چند فن فقط استخراج میشده که ما حالا که پولش را چهار شلینگ بگیریم تقریباً چقدر عایدمان میشود .

وزیر مالیه - در کمیسیونها بنده توضیح دادم در این باب ولی البته با رقم و اعداد نبود ولی عرض کردم که حسابهایش هست و صورت دارد و بموجب این حسابها معلوم شده است که آنچه در سالهای گذشته در مینمای امتیاز داری بدولت عاید میشود اگر بموجب این امتیاز جدید بود عایدات دولت بیشتر میشد و برای این منظور البته بنده اعدادش را هم همراه دارم و میخوانم : در سال ۱۹۲۵ مسیحی مقدار غنمی که فروخته شده صادر شده که بموجب همین امتیاز است و حق الامتیاز شامل آن میشود سه میلیون و هشتصد و پنجاه هزار فن بوده است و در ۱۹۲۶ سه میلیون و هشتصد و هشتاد و سه هزار فن بود است و در ۲۷ چهار میلیون و چهارصد و بیست و نه هزار فن بوده و در ۲۸ چهار میلیون و پانصد و چهل و

سه هزار تن بوده است و در ۱۹۲۸ - ۱۹۲۹ - ۱۹۳۰ بیلیون و پانصد و پنجاه و سه هزار بوده و در ۲۹ پنج بیلیون و دوست و سه و چهار هزار تن بوده و در ۱۹۲۱ پنج بیلیون و پانصد و بیست و نه هزار تن بوده و در ۳۱ پنج بیلیون و سیصد و چهل و هفت هزار تن بوده و در ۲۲ ظاهراً پنج بیلیون و هشتصد و شصت و نه هزار تن بوده اینک عرض کردم مقدار تقی است که فروخته یا صادر شده است و الا بقدری که استخراج شده است چهار صد پانصد هزار تن بیشتر بوده ولی البته تبخیر میشود تصدیه میشود خود کپانی هم در ماشینهای استعمال میکند فقط آن چیزی است که میفرودد یا صادر میکند حق الامتیاز از قرار چهار شلینگ در هر تن اگر گرفته میشود در ۱۹۲۵ - سیصد و هفتاد و هشتاد و نه هزار تن بوده و در بیست و شش (۲۹۶۶۲۱) لیره و در بیست و هفت (۸۸۵۸۲۱) لیره و در ۲۸ (۹۱۸۶۲۱) لیره میشود و بعد از آن یکی نه ماهه است که آنها تاریخشان را عوض کرده اند همیشه از اول بهار میگرفته اند از چهار سال بابتطرف نه ماهش را گرفته اند بعد از آن یکساله میشود در ۲۹ (۱۲۶۶۸۲۱) لیره بدولت میرسد در مبنای امتیاز جدید در ۳۱ (۱۱۱۵۲۲۱) لیره و در ۳۱ همان سال که سیصد و سیزده هزار لیره خواستند بدهند بلكه بیلیون و شصت و نه هزار و کسری میرسد و در این سال آخر يك بیلیون و ۱۷۲ هزار و شصت لیره (یکی از نمایندگان - با بیست درصد) خبر این از قرار هر تنی چهار شلینگ است . منافع صاحبان سهام عادی هم برابر در ۱۹۲۵ (۱۱۱۸۲۲۱) لیره و در ۲۶ (۱۵۶۶۲۲۱) لیره بوده و خلاصه اینی این میشود که مجموع عواید دولت بابت چهار شلینگ در تن و صد بیست از منافع خالص در ۱۹۲۵ (۸۵۹۵۲۲۱) لیره میشود مطابق امتیاز داری ۸۲۸ هزار لیره میشود . ۱۹۲۷ (۱۲۸۷۲۲۱) لیره . در اینجا مطابق امتیاز داری بدست میدهد ولی در پنج سال آخر این تریبی است که عرض میکنم

در ۱۹۲۸ مطابق امتیاز داری (۵۱۲۰۱۱) لیره بدستولی مطابق این امتیاز (۹۷۵۰۱۱) لیره بود در نه ماهه ۱۹۲۸ (۵۱۹۱۱۱) لیره میشد در صورتیکه با امتیاز جدید (۸۶۵ هزار) لیره میشد از ۲۹ تقریباً تعادل داشته است يك بیلیون و چهارصد و پانصد هزار است ولی در ۹۳۰ با امتیاز داری (۱۲۸۸۱۱۱) میشد و این امتیاز (۱۳۳۷۰۱۱) لیره میشد در ۳۱ عرض کردم (۳۱۶۱۱۱) لیره که بعد ۳۱۳ هزار لیره حساب کردند در حالی که با این امتیاز يك بیلیون و ۷۰ هزار لیره میشد این صورت در ادارات وزارت عالی با اطلاعانی که در دست بوده ترتیب داده شده و باید تقریبی فرض شود در هر مرتبه این امتیاز دو چیز دارد یکی این است که در هر مرتبه همیشه زیاد میشود و در هفت هفت سال اخیر به موجب حسابی که شده خود متذکر که بدولت عاید میشود يك بیلیون و پانصد هزار لیره بیشتر از آن عاید میشود ولی چون از ذخیره میگذازند و مطابق این هم حق بدولت میرسد اگر ذخائر را هم حساب کنند شاید قریب سه بیلیون لیره بیشتر عاید میشد و دیگری معاملم بودنش است چون آقایان در نظر دارند بیشتر شکایت یعنی یکی از مواد شکایت و نارضی کرمی این بود که مبنای خیلی اطوینان بخشی ندارد ممکن است يك مرتبه خیلی بالا و پایین برود و حسابش اشکال داشت در صورتیکه حالا حسابش اشکالی ندارد چون باقی است معلوم میشود که چند تن استخراج شده است اگر هم استخراج نشود يك حد اقل دارد که در هیچ سالی از (۷۵۰) هزار لیره کمتر نمیشود در صورتیکه هر سال به ۳۱۳ هزار لیره رسیده بود و هیچوقت باین مبلغ نخواهد رسید چون اگر هیچ هم استخراج نشود باز باید ۷۵۰ هزار لیره بدهند .

ولیس - ماده یازدهم فراتر میشود :

ماده یازدهم - ا - کپانی برای مدت سی سال اول عملیات خود در ایران از پرداخت هرگونه مالیاتی که منافع دولت و ادارات عملی فعلاً برقرار و یا در آتی وضع

میشود معاف خواهد بود و در عوض مبالغ ذیل را بدولت تأدیه خواهد نمود .
الف - در مدت پانزده سال اول این قرارداد بتاريخ ۲۸ فوریه هر سال و برای اولین مرتبه در ۲۸ فوریه ۱۹۳۴ نه پنس بابت هر تن از شش بیلیون تن (۶۰۱۰۰۱۰۰ تن) نفلی که بابت سنا گذشته میباشد و مشمول حق الامتیاز مذکور در جزو (الف) از ماده (۱۰) میگردد و شش پنس بابت هر تن فقط اضافه بر رقم شش بیلیون تن مذکور در فوق تأدیه خواهد نمود .
ب - کپانی تأمین میکند مبالغی را که بر طبق جزو های فوق الذکر تأدیه مینماید و هیچوقت از مبلغ دو بیست و بیست و پنج هزار لیره استرلینگ (۲۲۵۰۱۰۰ لیره استرلینگ) کمتر نباشد .
ج - در مدت پانزده سال بعد يك شلینگ بابت هر تن از شش بیلیون تن (۶۰۱۰۰۱۰۰ تن) نفلی که بابت سنا گذشته میباشد و مشمول حق الامتیاز مذکور در جزو (الف) از ماده (۱۰) میگردد و نه پنس بابت هر تن فقط اضافه بر رقم شش بیلیون تن مذکور در فوق تأدیه خواهد نمود .
د - کپانی تضمین میکند مبالغی را که بر طبق جزو (ج) و قبل تأدیه مینماید و هیچوقت از سیصد هزار لیره استرلینگ (۳۰۰۰۰۰ لیره استرلینگ) کمتر نباشد .
|| - قبل از سنه ۱۹۶۳ راجع به میزان مبالغی که کپانی در ازای معاقت کامل عملیات خود در ایران از پرداخت هرگونه مالیاتی بتفع دولت و یا ادارات عمل در مدت سی سال دوم که منتهی به سنه ۱۹۹۳ میشود باید پرداخت طرفین توافق نظر حاصل خواهند نمود .
ولیس - آقای کاشف
کاشف - بتدوین توضیحی از آقای وزیر مالیه میخواستم معاقت مالیاتی به موجب قسمت اول این ماده برای سی سال اول است برای سی سال بعد اینجا مقرر است به موجب فقره ۲ که بین طرفین توافق نظر حاصل شود در میزان

و بایشن خواستم عرض کنم که این توافق نظر بتصویب مجلس شورای ملی هم خواهد رسید یاخیر ؟ این اجازه فقط برای سی سال اول داده می شود
وزیر مالیه - تصور میکنم کاشکی در این باشد این کاری نیست که محتاج باین باشد که کسی شکمی درش داشته باشد اگر از مالیات مملکتی کسی را بخواهند معاف کنند بدون تصویب مجلس مجال است .

ولیس - آقای مرات

مرزا موسی خان مرات - بنده میخواستم از آقای وزیر مالیه سوال کنم بدانم دولت شخصاً هم پست هزار آکسیون و سهام در این وقت داشت اگر ممکن است بفرماید آن سهام کجا و نزد کی محفوظ است و عایدات آن سهام در سال چینی شود و حساب آن هم البته خارج از موضوع این امتیاز است .

وزیر مالیه - سهامی که دولت دارد در يك کپانی است

در یکی از کپانهای فرعی کپانی تحت انگلیس و ایران است که مشمول عملیات است پست هزار سهم دارد دولت در آنجا و هر سال عایدات او در بودجه مملکتی منظور می شود (صحیح است) امسال گویا پانزده هزار لیره منظور شده بود پارسال هم گویا سیزده هزار لیره بود خود سهام ضبط است و عایداتش هم سال بسال وصول می شود و می آید و حسابش هم اصطلاحاً و ارتباطی باین امتیاز کپانی تحت انگلیس و ایران ندارد .

ولیس - آقای دکتر طاهری

دکتر طاهری - یکی از مواد دیگر مالی که بتفع است همین ماده پانزده است که منافع را معین میکند منافع این امتیاز را از بابت نه حق الامتیاز از بابت عایدات . بنده فقط سئوالی که میخواستم بکنم این است که آیا راجع به مالیات بر عایدات و شرکها حالا که معین شده در این قرارداد که حداقلش چه باشد و قهلاً خواهد پرداخت (قهلاً و منجزاً یکی از محاسنی همین است) ولی آیا قول از این قرارداد دولت موفق شد که از این شرکت چیزی بگردد بابت مالیات بر عایدات یا نه ؟

ولیس (بخبر کپانی - برون اقتصاد ملی) - توضیحی که آقای

دکتر طاهری خواستند در ماده آخر پیش‌بینی شده است که در دو سال اخیر از بابت مالیات بر عایدات و عواید دیگر مطابق همین قرارداد جدید با کمپانی عمل خواهد شد.

رئیس - ماده دوازدهم قرائت میشود:

ماده دوازدهم - الف - کمپانی راجع به عملیاتی که مطابق این قرارداد در ایران مینماید جمیع وسایل معمول و مناسب را برای تأمین صرفه جوئی و استفاده کامل از عملیات خود و برای حفظ مخازن تحت الارضی نفت و برای استفاده از امتیاز خود بطرزیکه مطابق آخرین ترقیات علمی وقت باشد بکار خواهد برد.

ب - هرگاه در حوزه امتیاز غیر از نفت سایر مواد معدنی و بیشه ها و جنگلهای متعلق بدولت موجود باشد کمپانی نمیتواند آنها را بکار انداخته و استفاده نماید و یا مانع عملیات و استفاده دیگران بشود (مشروط بر اینکه مقررات جزو (ج) از ماده (۷) رعایت شود)

ولی در صورتیکه مواد معدنی بیشه و جنگل های مذکور برای نجس و استخراج نفت لازم باشد کمپانی حق استفاده از آنها را خواهد داشت

ج - کلیه حفاریاتیکه منجر بکشف نفت نگشته و آب و یا مواد قیمتی دیگر در آن پیدا میشود باید برای دولت حفظ شود و فوراً کمپانی دولت را از کفیات مزبور مطلع سازد و دولت هر چه زودتر ممکن باشد بکمپانی تمایل خود را نسبت به تصرف حفاریات مزبور اعلام خواهد داشت و در صورت تصرف آنها دولت مراقبت خواهد کرد که مانع عملیات کمپانی نشود

رئیس - ماده سیزدهم قرائت میشود:

ماده سیزدهم - کمپانی تعهد مینماید که بخرج خود و در يك مدت مناسب هر موقعیکه نمایند دولت تقاضا میکند سواد های صحیح از تمام طرحها و نقشه ها و رسم ها و سایر مدارك و اسناد راجع بوضعیت سطح الارضی و طبقات الارضی و حفار چاهها مربوط بحوزه امتیازیه که موجود دارد بوزارت مالیه بدهد

بعلاوه در تمام مدت امتیاز کمپانی تمام اطلاعات مهم علمی و فنی را که از نتیجه عملیات خود در ایران بدست آورده بدولت ارسال خواهد داشت

تمام اسناد و مدارك مزبوره را دولت بمنوان محرمانه تلقی خواهد نمود

رئیس - ماده چهاردهم قرائت میشود:

ماده چهاردهم - الف - دولت بمیل خود در هر موقع مناسبی حق خواهد داشت امر به تقفیش عملیات فنی کمپانی در ایران نموده و برای اجرای این مقصود از اهل خبره و متخصصین فنی مأمورین بگمارد

ب - کمپانی تمام مدارك و اسناد مربوط باطلاعات علمی و فنی و تمام مؤسسات و وسائل و آلات اندازه گرفتن استخراج نفت را در دسترس مأمورین خبره و متخصصین دولت خواهد گذارد و بعلاوه مأمورین مزبور در تمام ادارات کمپانی و در تمام خاک ایران حق تحصیل هرگونه اطلاعاتی را خواهد داشت

رئیس - ماده پانزدهم قرائت میشود:

ماده پانزدهم - دولت حق تعیین بکنفر نمایندگانی را خواهد داشت و نمایندگانی مزبور (مأمور دولت شاهنشاهی) نامیده شده و اختیارات ذیل را خواهد داشت:

۱ - اطلاعاتی را که در حدود حق صاحبان سهام کمپانی است از کمپانی تحصیل نماید.

۲ - در تمام جلسات هیئت مدیره و کابینه های آن و در تمام جلسات مجمع عمومی که برای مذاکره در مسائل راجع بروابط دولت و کمپانی تشکیل شده باشد حضور بهم رساند

۳ - کابینه را که کمپانی بقصد توزیع اعتبار مذکور در ماده ۱۶ و برای نظارت در تحصیل ایرانیان در لندن تشکیل میدهد بعنوان رسمی و با حق رأی قاطع ربست نماید.

۴ - تقاضا نماید که جلسات مخصوص هیئت مدیره هر وقت که لازم بداند برای مذاکره در مسائلی که دولت پیشنهاد مینماید تشکیل گردد جلسات مزبوره در مدت

پانزده روز بعد از وصول تقاضای کتبی به مثنی کمپانی تشکیل خواهد شد.

کمپانی بابت حقوق و سایر مخارج نماینده مزبور سالیانه دو هزار لیره استرلینگ بدولت خواهد پرداخت.

دولت کتباً کمپانی را از تعیین نماینده مزبور و باجانشین او مطلع خواهد ساخت.

رئیس - ماده شانزدهم قرائت میشود:

ماده شانزدهم - ۱ - طرفین تصدیق دارند و قبول مینمایند که اصلی که مدار اجرای این قرارداد میباشد آنست که در منافع طرفین حفظ حد اعلائی منتج بودن و صرفه جوئی در اداره و عملیات کمپانی در ایران ضرورت عالی دارد.

II - مسلم است که کمپانی صنعتگران و مستخدمین فنی و تجاری خود را باندازه که اشخاص ذی صلاحیت و با تجربه در ایران یافت شود از اتباع ایران انتخاب خواهد کرد و این نیز مسلم است که مستخدمین غیر فنی کمپانی منحصرأ از اتباع ایران خواهند بود.

III - طرفین توافق مینمایند در اینکه طرح عمومی مطالعه و تهیه نمایند که برطبق آن هر سال و مرتباً مستخدمین غیر ایرانی را تقلیل داده و بجای آنها بطور تدریجی در کوتاه ترین مدت ممکن از اتباع ایرانی بگمارند.

IV - کمپانی سالیانه مبلغ ده هزار لیره استرلینگ برای اینکه اتباع ایران در انگلستان علوم و فنون مربوط بصناعت نفت را فرا گیرند تخصیص خواهد داد. اعتبار مذکور بوسیله يك کبیته که مطابق ماده ۱۵ تشکیل میشود بصرف خواهد رسید.

رئیس - ماده هفدهم قرائت میشود:

ماده هفدهم - کمپانی تشکیلات و مخارج تأسیسات و تقفیش و اداره وسائل صحی و صحت عمومی را مطابق جدیدترین طریقه حفظ الصحه معموله در ایران در تمام اراضی وابتنیه و مساکن اعضاء و عملجات خود که در حوزه امتیازیه کار میکنند بعهده میگیرد.

رئیس - ماده هیجدهم قرائت میشود

ماده هیجدهم - هر وقت کمپانی سهام جدیدی برای عامه اشاعه میدهد باید دفاتر ثبت تقاضای اشتراك آرا در همانموقع که در سایر نقاط شروع میشود در تهران نیز بر قرار نماید.

رئیس - ماده نوزدهم قرائت میشود:

ماده نوزدهم - کمپانی برای احتیاجات داخلی ایران و از آنجمله احتیاجات دولت بنزین (Motor Spirit) و نفت لامپ (Kerosene) و مازوت (Fuel oil) که از نفت ایران حاصل میشود بر اساس ذیل خواهد فروخت:

الف - در اول ژوئن هر سال کمپانی معدل قیمت های (فوب) رومانی را راجع به بنزین و نفت لامپ و مازوت معدل قیمت های (فوب) خلیج مکزیک را راجع به هر يك از مواد مذکوره نسبت بمدت دوازده ماه گذشته تا تاریخ ۳۰ آوریل معین خواهد کرد - نازلترین معدل های مذکور اختیار و «اساس قیمت ها» برای سالی که از اول ژوئن شروع میگردد قرار داده میشود.

قیمت های اساسی بمنزله قیمت در تصفیه خانه تلقی میگردد.

ب - کمپانی بنزین و نفت لامپ و مازوت را به ترتیب ذیل خواهد فروخت:

۱ - بدولت برای احتیاجات اختصاصی خودش ولی نه برای فروش بدیگران مطابق «قیمت های اساسی» مذکور در جزو (الف) فوق یا تخفیف بیست و پنج درصد (۲۵٪) ۲ - بسایر مصرف کنندگان مطابق همان (قیمت های اساسی) یا تخفیف ده درصد (۱۰٪)

ج - کمپانی حق دارد که به قیمت های اساسی مذکور در جزو (الف) مخارج حقیقی حمل و نقل و توزیع و فروش و همچنین مالیات و عوارض موضوعه بر محصولات مزبور را بیفزاید.

د - دولت صادر کردن محصولات نفتی را که مطابق مقررات فوق کمپانی فروخته است قذفن خواهد کرد

رئیس - ماده بیستم قرائت میشود:

ماده بیستم ۱ - (الف) در مدت ده سال آخر امتیاز و یا در فاصله دو سال پس از اطلاق قبلی که راجع بترك امتیاز مطابق ماده ۲۵ داده میشود کیانی جز بترك های تابع خود حق فروش یا انتقال يك یا چندین قسمت از اموال غیر منقول خود را که در ایران موجود است ندارد - در مدتهای مذکور نیز کیانی حق انتقال و خارج کردن هیچ قسمتی از اموال منقول خود را ندارد . مگر آنکه اشیاء مزبوره از حیز انتفاع افتاده باشد .

ب - در تمام مدت قبل از ده سال آخر امتیاز هیچ قطعه از اراضی را که کیانی مجاناً از دولت تحصیل کرده است نمیتواند انتقال دهد و همچنین هیچيك از اموال منقول خود را نیز باستثنای آنچه غیر مفید و یا اینکه دیگر مورد احتیاج عملیات کیانی در ایران نیست نمیتواند خارج نماید .

۱۱ - در موقع ختم امتیاز خواه این ختم بواسطه انقضای عادی مدت و یا بهر نحو دیگری پیش آمد کرده باشد تمام دارائی کیانی در ایران بطور سالم و قابل استفاده بدون هیچ مخارج و قیدی متعلق بدولت ایران میگردد .

۱۱۱ - جمله (تمام دارائی) مشتمل است بر تمام اراضی و ابنیه و کارخانه ها و ساختمان ها و چاهها و سد های دریائی و راهها و لوله های حمل نفت و پلها و رشته قلاب های فاضل آب و وسایل توزیع آب و ماشینها و مؤسسات و تجهیزات (از آنچه له آلات و ادوات) از هر قبیل و تمام وسائط نقلیه (مثلاً از قبیل اتومبیل و کاری و آتروپلان) و تمام اجناس انبار شده و سایر اشیائی که کیانی در ایران برای اجرای این امتیاز از آن استفاده مینماید .

رئیس - ماده بیست و یکم قرائت میشود :

ماده بیست و یکم - طرفین متعاهدین اعلام میدارند که اجرائی این قرارداد مبنی بر اصول متقابل حسن نیت و صداقت و تفهیم معقول و متناسب این قرارداد باشد .

کیانی صریحاً عهد مینماید که در هر وقت و در هر موقع حقوق و امتیازات و منافع دولت را در نظر داشته و اقدام به هیچ

عملی و یا خود داری از عملی که موجب زیان دولت باشد ننماید . این امتیاز را دولت لغو نخواهد کرد و مقادیر مقرر آن در آیه بوسیله هیچ قانون عمومی و خصوصی و یا هیچيك از دستورات و نظامات اداری و یا عملیات مقامات اجرائیه قابل تغییر نخواهد بود .

رئیس - ماده بیست و دوم قرائت میشود :

ماده بیست و دوم الف - هر قبیل از اختلافات حاصله بین طرفین و مخصوصاً اختلافات ناشی از تغییر مدلول این امتیاز نامه و حقوق و مسئولیتهای مقرر در آن و همچنین هر اختلاف نظر در مواردی که به موجب این امتیاز نامه محتاج بتوافق نظر طرفین است بطریق حکمیت قطع و فصل خواهد شد .

ب - طرفی که تقاضای حکمیت میکند باید تقاضای خود را بطرف دیگر کتباً ابلاغ نماید . طرفین هر يك يك حکم معین نموده و حکمین قبل از شروع بحکمیت يك حکم ثالثی انتخاب خواهند کرد - هر گاه حکمین نتوانند در ظرف دو ماه نسبت بتعیین حکم ثالث توافق نظر حاصل نمایند حکم مزبور را بتقاضای یکی از طرفین رئیس دیوان داری دائمی بین المللی تعیین خواهد نمود چنانچه رئیس دیوان داری دائمی بین المللی از حیث ملیت و تابعیت مطابق جزو (ج) حائز شرایط لازمه برای تعیین حکم ثالث نباشد حکم ثالث بوسیله نایب رئیس دیوان مزبور معین خواهد شد .

ج - حکم ثالث باید از ملت ایران و یا انگلیس نباشد و بملاوه ارتباط نزدیک نیز نه با ایران و نه با انگلیس از حیث تعلق بیکی از مستملکات یا مالك تحت الحمایه و یا مستعمرات و مالك تحت قیومیت و مالکی که بوسیله یکی از ملکین مذکور در فوق اداره و یا اشغال شده و یا مثل اینکه در خدمت یکی از مالك مزبوره بوده و یا میباشد نداشته باشد .

د - اگر یکی از طرفین شصت روز بعد از وصول تقاضای حکمیت طرف مقابل حکم خود را معین نکرده و یا تعیین آنرا بطرف دیگر ابلاغ ننماید طرف مزبور حق

خواهد داشت که از رئیس دیوان داری دائمی بین المللی (یا از نایب رئیس در موردیکه مطابق قسمت اخیر جزو (ب) پیش بینی گردیده) تقاضا نماید که يك حکم منفرد ذیصلاحیت مطابق مقررات مذکور در فوق تعیین کند و در اینصورت اختلاف موجود بوسیله حکم منفرد مزبور قطع و فصل خواهد گردید .

۵ - اصول محاکمات در حکمیت مطابق همان اصولی خواهد بود که در موقع حکمیت در دیوان داری دائمی بین المللی معمول و مجری است .

وقت و محل حکمیت را بر حسب مورد حکم ثالث یا حکم منفرد مذکور در جزو (د) معین خواهد کرد .

و - حکم حکمیت مستند بر اصول قضائی مذکور در ماده (۳۸) اساسنامه دیوان داری دائمی بین المللی بود و قابل تجدید نظر نخواهد بود .

ز - مخارج حکمیت بنحویکه در رای حکمیت معین میشود تأدیه خواهد گردید .

رئیس - نظری نیست . ماده بیست و سوم قرائت میشود :
ماده بیست و سوم ۱ - از برای تصفیه کلی تمام دعاوی گذشته دولت از هر قبیل تا تاریخ اجرای این قرار داد (باستثنای آنچه مربوط بمالیتهای ایران است) کیانی بشرح ذیل اقدام میکند :

الف - بفاصله سی روز از تاریخ مذکور مبلغ يك ملیون لیره استرلینک (۱۰۰۰۰۰۰ لیره استرلینک) خواهد پرداخت و بعلاوه

(ب) مبالغ لازم للتأدیه بدولت را بابت عمل کردن ستوان ۱۹۳۱ و ۱۹۳۲ بر مبنای مذکور در ماده ده این قرارداد نه مطابق اساس امتیاز داری پس از وضع دوست هزار لیره استرلینک (۲۰۰۰۰۰ لیره استرلینک) که برسم مساعده در ظرف سنه ۱۹۳۲ بابت حق الامتیاز پرداخته و یکصد و سیزده هزار و چهار صد و سه لیره و سه شلینگ و ده پنس (۱۰-۳-۰۳-۱۱۳۴ لیره) که باختیار دولت قبلاً ردیمه گذارده شده تصفیه و تأدیه خواهد کرد .

۱۱ - در همان مدت مذکور در فوق در مقابل دعاوی دولت بابت مالیات گذشته از تاریخ ۲۱ مارس ۱۹۳۰ الی ۳۱ دسامبر ۱۹۳۲ کیانی مبلغی بر حسب مبنای مذکور در جزو (الف) از بند (ا) ماده ۱۱ محاسبه و بدون رعایت تضمین مذکور در جزو (ب) از بند مزبور بدولت تأدیه خواهد نمود .

رئیس - آقای دکتر طاهری

دکتر طاهری - چون در این دو ساله اخیر برای نکستی عوایدی که پیشنهاد کرده بودند بدولت بدهند دولت از قبول آن مبلغ خو داری کرده بود و حالا بر طبق این امتیاز نامه جدید و بر طبق این ماده قسمت (ب) بایستی که تسویه حساب ۱۹۳۱ و ۱۹۳۲ هم حالا بشود مطابق این امتیاز نامه بنده خواستم از آقای وزیر مالیه سؤال کنم که در نتیجه این تسویه بر طبق این امتیاز نامه از بابت موقوفه که قبلاً دولت قبول نکرده بود آن مبلغ قبلی را حالا چه تفاوت حاصل می شود و چه مبلغی از بابت این دو سال بخواهد پرداخت ؟

وزیر مالیه - این حسابی در خود قرار داده است و میشود آسانی حساب کرد تصور میکنم که رویه مرفه سه میلیون و شش صد هفتصد هزار لیره بشود از بابت مالیات قریب ششصد هزار لیره تا حالا و از بابت سالی که دولت قبول نکرد که - صد و سیزده هزار لیره میخواهند بدهند يك میلیون و هفتاد هزار لیره می شود و این سل اخیر که گذشت باید بدهند و آنرا بتحقیق ندیدم شاید يك میلیون و صد هزار یادوست هزار لیره بشود و يك میلیون هم برای تصفیه کلیه دعاوی قدیمه بدهند رویه مرفه قریب سه ملیون و ششصد هزار لیره بدهند .

رئیس - ماده بیست و چهارم قرائت میشود :

ماده بیست و چهارم - هر گاه بمناسبت الفای امتیاز داری نسبت بقرار داد های اجاره که قبل از اول دسامبر ۱۹۳۲ قان اندازه که امتیاز مزبور اجازه میداده است منعقد گردیده اختلافاتی بین کیانی و افراد تولید گردد اختلافات مزبوره مطابق قواعد تصفیه ذیل فیصله خواهد یافت :

الف - اگر قرار داد بر حسب اصول خود در آخر امتیاز

داری باید خاتمه بیابد تا تاریخ ۲۸ مه ۱۹۹۱ با وجود
الفای امتیاز مزبور باعتبار خود باقی خواهد ماند.

ب - هرگاه در قرار داد پیش بینی شده باشد که علاوه
بر اعتبار آن در مدت امتیاز داری در صورت تجدید امتیاز
قرارداد مزبور نیز تجدید میشود اعتبار آن تا تاریخ ۳۱
دسامبر ۱۹۹۳ باقی خواهد ماند.

رئیس - ماده بیست و پنجم قرائت میشود:

ماده بیست و پنجم - در آخر هر سال مسیحه کیانی حق
خواهد داشت که این امتیاز را ترك نماید مشروط بر اینکه
دو سال قبل از آن دولت را از نیت خود کتباً مطلع ساخته
باشد.

در خانه مدت فوق الذکر کلیه دارائی کیانی در ایران
(بطوریکه در قسمت III ماده ۲۰ تصریح شده) مجاناً و
بدون هیچ قیدی بطور سالم و قابل استفاده مالك دولت
خواهد شد و کیانی در آیه از هر گونه تهنیدی بری خواهد بود.
چنانچه نسبت به تعهدات طرفین مربوطه قبل از انقضای
مدت مذکور در فوق اختلافاتی حاصل شود بطریق
حکمت مذکور در ماده ۲۲ قطع و فصل خواهد شد.

رئیس - ماده بیست و ششم قرائت میشود:

ماده بیست و ششم - این امتیاز برای مدتی که ابتدای
آن از تاریخ اجراء و اشیای آن در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۹۳
خواهد بود بکمیپانی اعطاء میگردد.

قبل از تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۹۳ این امتیاز نمیتواند
خاتمه پیدا کند مگر در صورتیکه کیانی مطابق ماده ۲۵
آنها ترك کند و یا آنکه محکمه حکمت بر اثر ارتکاب تخلفی
از طرف کیانی نسبت باجرائی مقررات این قرارداد ابطال
آنها اعلام بدارد.

تخلف بمعنی مذکور در فوق منحصر بموارد ذیل است
الف - هرگاه مبلغی که بر حسب رأی محکمه حکمت
باید بدولت پرداخته شود تا یکماه بعد از تاریخ صدور رأی
نآید تکرر دد.

ب - هرگاه تصمیم بر انحلال اختیاری و یا اجباری
کیانی گرفته شود.

در مورد سایر تخلفاتی که نسبت بمقررات این قرارداد
از هر يك از طرفین ناشی شود محکمه حکمت درجه
مسئولیتها و اثرات مرتبه بر آنها تعیین خواهد نمود.
هر نوع انتقال امتیاز مشروط بتصویب دولت خواهد بود.
رئیس - ماده بیست و هفتم قرائت میشود:

ماده بیست و هفتم - این قرارداد پس از تصویب مجلس
و توشیح آن از طرف اعلیحضرت همایونی قابل اجراء میگردد.
دولت تعهد میکند که در اسرع اوقات این امتیاز نامه
را برای تصویب تقدیم مجلس نماید

در تاریخ ۲۹ آوریل ۱۹۳۳ این قرارداد در طهران
منعقد گردید

مخبر کمیسیون اقتصاد ملی - قهیعی

رئیس - آقای دکتر طاهری

دکتر طاهری - بنده تذکری که میخواستم بدهم راجع بمبارت
این ماده بود که موقعی که قرارداد بسته شده است البته
مالین دو طرف این تعهد شده است دولت تعهد کرده است
که بمجلس پیشنهاد کند ولی حالاً که مجلس این را
بصورت قانون برون می آورد بقیه بنده این قسمت
اخیر از ماده دیگر معنی ندارد که مجلس تصویب کند
که دولت تعهد میکند که در اسرع اوقات این امتیاز نامه را
بمجلس تقدیم کند این تذکری است و پیشنهاد هم کردم
برای شور دوم اگر مقتضی است در کمیسیون حذف
شود.

رئیس - تذکر آقای موقع بود این عبارت زائد بود تذکر
دیگری هم هست که آنها هم متذکر شوید بموقع است
و آن این است که مجموع این قرار داد باید بصورت
يك ماده واحد تجویز بشود و اجازه میداده داده شود
بدولت و در شور نانی يك چنین ماده واحد هم لازم
است. پیشنهاد آقای دکتر طاهری:

مقام منبع ریاست دامت عظمه

پیشنهاد میکنم در ماده بیست و هفت عبارت ذیل حذف شود

دولت تعهد میکند که در اسرع اوقات این امتیاز نامه را
برای تصویب تقدیم مجلس نماید الی آخر ماده.

رئیس - آقایانی که با ورود در شور دوم این لایحه
موافقت دارند قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد
[۴ - موافق و دستور جلسه بعد - ختم جلسه]
رئیس - آقای وزیر مالیه باز مرا متذکر گردید که بسیاری
از کارها که با بودجه ملکنتی و تصویب قانون ششم
بود چه ارتباط دارد ضرورت دارد و منظر مجازد لذا

موقع جلسه (دستی - فردا) (بعضی از نمایندگان -
پس فردا) پس فردا خود ایشان هم موافقت کرده اند
جلسه بشود (مسجیح است) اگر اجازه میفرمائید جلسه
را ختم کنیم. جلسه آیه پنجمینیه چهارم خرداد ماه
سه ساعت قبل از ظهر دستور بقیه شور لایحه ششم
قانون بودجه

(مجلس سه ربع بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر